

treball de redacció

a primera orquestra simfònica de les comarques gironines i la quarta de Catalunya, l'Orquestra Simfònica Empordà Rosselló Llenguadoc, va néixer, a últims de l'any passat, de la unió d'esforços i músics de l'Orquestra de Cambra de l'Empordà i l'Ensemble Orchestral Perpignan Languedoc Roussillon, i la dirigeixen els seus dos respectius directors, Daniel Tosi i Carles Coll. «És una experiència interessant, nova, per part nostra, i de col·laboració entre dues comarques germanes, que durant massa temps han estat donant-se l'esquena per culpa d'una frontera imposada per les raons polítiques que tots sabem i, més concretament, entre el conservatori de Perpinyà, que ja tenia la seva pròpia formació, i l'Orquestra de Cambra de l'Empordà», explica Carles Coll, director titular de la formació empordanesa des de la seva fundació, que també pensa que en el nou marc europeu «és normal que es generin aquestes activitats de cooperació entre gent de la mateixa cultura». En aquesta línia, es tracta de la primera orquestra transfronterera que s'ha format a Europa entre músics de formacions que pertanyen a regions de dos estats diferents, i que, en aquests moments, es troba immersa en un procés que ha de demostrar les seves possibilitats reals. El finançament, però, no depèn només de la formació en si, ja que qualsevol projecte d'aquesta mena necessita un suport, sense el qual la seva viabilitat és impossible. La formació simfònica, com la de cambra, que va ser fundada l'any 1989, i la Jove Orquestra de Cambra de l'Empordà, que té el suport de la Diputació de Girona, els consells comarcals de l'Alt i el Baix Empordà i la Generalitat, i està regida per un patronat, que és el que acorda la creació de totes aquestes formacions i el que ha fet possible que naixés aquest projecte.

La primera orquestra transfronterera d'Europa

Fins aquest moment, la gestió de l'Orquestra Simfònica Empordà Llenguadoc Rosselló s'ha repartit al cinquanta per cent entre el Patronat de l'Orquestra de Cambra de l'Empordà i l'organització de l'orquestra de Perpinyà. De tota manera, aquesta és una situació provisional fruit de la bona voluntat d'aquests dos col·lectius, que han demostrat amb el seu esforç que aquest projecte és possible, però ara s'ha d'estabilitzar i rebre el suport de les institucions tant de la Catalunya Nord com del Principat, i també de Brussel·les, ja que es troba plenament en la línia de col·laboració que la Unió Europea vol potenciar.

Aquesta nova orquestra i el seu projecte simfònic inèdit es va presentar el mes de novembre passat al mateix escenari que es va escollir fa sis anys per donar a conèixer l'Orquestra

Text:

Xavier Colomer-Ribot

Fotos:

Xavi Sureda

de Cambra, el Castell de Peralada, però va fer el seu primer concert oficial, el dia 1 de setembre, al Teatre El Jardí a Figueres, en un acte privat organitzat per Hidroelèctrica de Catalunya, entitat patrocinadora de la Fundació, actuació que es va repetir l'endemà obert a tothom i el dia 3, al Teatre Municipal de Girona.

Els pares de la criatura

Tot i que l'Orquestra de Cambra de l'Empordà i l'Ensemble Orchestral Perpignan Languedoc Roussillon ja havien tingut contactes anteriors, la idea original d'aquesta unió va sorgir de Daniel Tosi, a qui Coll titlla de «pare de la criatura», arran del problema amb què es trobava la formació de la Catalunya Nord, formada bàsicament pels professors del conservatori de Perpinyà, que era la falta d'instruments de corda, ja que no hi ha tants professors de violí o violoncel com es necessiten per a una orquestra. I a la formació empordanesa li passava exactament el mateix, però al contrari. Tenia instrumentistes de corda i no en tenia de vent, la qual cosa implicava haver de llogar músics de fora de l'Empordà: «Sempre que necessitàvem fer una ampliació per interpretar alguna obra que requeria instrumentistes de vent, havíem d'anar-los a buscar a Barcelona, amb el que això comporta de despeses. Feien una feina professional, però, i no és cap crítica, no se sentien l'orquestra com a pròpia i uns dies podien venir i uns altres no». Per la seva banda, Tosi explica que a l'Estat francès «no hi ha tradició d'instruments de corda», i aquest fet també obligava aquesta formació a contractar professionals d'altres ciutats franceses, com ara Marsella i Tolosa. Un cop plantejada la proposta, Carles Coll, que se'n considera «la mare», va valorar, d'una banda, que la idea «era molt bona en tots els sentits» i, de l'altra, que «era molt interessant des del punt de vista cultural i nacional: jo sempre he estat convençut que Catalunya comença a Salses i acaba a Guardamar». La primera orquestra transfronterera també ha estat molt ben acollida a la Catalunya Nord i la resposta ha estat molt positiva en tots els nivells. Alhora, aquesta iniciativa també s'insereix dins del moviment de catalanització progressiu que està vivint Perpinyà i tota la Catalunya Nord. I precisament en aquest sentit s'ha manifestat el director de la formació perpinyanesa, que pensa que el Rosse-

lló ha de «mirar més cap al sud, a Catalunya» i la majoria dels seus components, incloent-hi ell mateix, parlen català, llengua que utilitza quan dirigeix l'orquestra, tot i que les paraules, en aquest cas, són innecessàries. Malgrat, doncs, que totes dues orquestres pertanyen a dos estats diferents, el francès i l'espanyol, els músics tenen un avantatge respecte a d'altres àmbits, ja que treballen amb una matèria en què el llenguatge és universal, i encara hi ha un element favorable més, que és el fet de tenir la mateixa cultura, cosa que ha facilitat la integració de les dues formacions pel que fa a la part professional. Una altra vessant és el terreny de les relacions personals en què tampoc hi ha hagut cap problema d'integració per part de les dues bandes, com afirma el mateix Coll: «La veritat és que la gent s'ha sentit molt a gust de moment treballant junts. Tots som conscients que estem bastint un projecte que pot ser important en un futur immediat. Com que tots tenim ganes que sigui així i tots ens en sentim protagonistes, suposo que és el que fa que l'ambient sigui molt bo, la qual cosa també es tradueix alhora de pujar a damunt de l'escenari i fer música. Un dels comentaris que més ens han fet és que es veu una orquestra amb ganes, ja que sovint costa motivar els músics i això la música ho paga, i nosaltres som una formació amb molta il·lusió perquè funcioni».

La música i els músics

Després de sis anys d'activitat de la formació empordanesa, amb una presència constant arreu de Catalunya, l'Estat espanyol i l'estranger, ja que ha arribat a fer més de 700 concerts, i de l'activitat cultural i la vocació de servei de l'Ensemble Orchestral Perpignan Languedoc Roussillon, una altra de les causes que va fer decidir la creació d'una formació simfònica és, segons el director empordanès, que aquest tipus de música motiva més el públic i, per tant, té més incidència cultural. Un dels objectius que es va fixar des de la seva fundació és incloure en tots els seus programes obres de compositors nacionals per garantir, així, la divulgació i la promoció d'obres d'autors consagrats i d'altres de menys coneguts, la recuperació de composicions que queden injustament oblidades i que tenen un alt nivell de qualitat i l'estrena continuada d'obres de compositors actuals que històricament han tingut dificultats per donar a conèixer al públic les seves composicions simfòniques.

L'orquestra està formada per una cinquantena de músics d'aquestes dues formacions, nombre que permet una facilitat en el transport i pocs problemes d'infraestructures per als organitzadors, i possibilita la seva presència a ciutats petites i mitjanes que sovint queden excloses de les activitats simfòniques. A més dels tretze músics de l'Orquestra de Cambra de l'Empordà i la trentena de l'Ensemble Orchestral Perpignan Languedoc Roussillon, també s'hi han integrat alguns membres de la Jove Orquestra de Cambra de l'Empordà. Els músics de l'Orquestra de l'Empordà toquen el violí, la viola o el violoncel i els de l'Ensemble del Rosselló, la flauta, el clarinet, el fagot i l'oboè. Els assajos es realitzen tant a Figueres com a Perpinyà, atesa la poca distància entre les dues localitats i, com en qualsevol orquestra, la formació simfònica

disposa d'un director titular i un director assistent, i s'alternen en la direcció dels concerts tot i que n'hi ha que els dirigeixen tots dos repartint-se les peces.

Una programació estable

Un dels eixos bàsics del funcionament d'aquesta formació catalana és fer una programació estable a les pròpies comarques de l'Empordà i el Rosselló amb la voluntat de potenciar-hi el fet musical i dotar el país d'una nova eina de difusió de la música simfònica. «La idea és muntar una programació que es pugui repetir a la Catalunya Nord i al Principat. El que farem sempre com a mínim seran quatre concerts, dos a l'Empordà o a Girona i dos a Perpinyà», afirma Coll. A partir de la seva creació i amb un repertori propi, es van elaborar sis programes que han anat complint des de la seva presentació i que arriben fins al juliol d'aquest any 1996, encara que ja s'està preparant la propera temporada amb la intenció d'incloure un homenatge a Manuel de Falla en el cinquantè aniversari de la seva mort. En aquesta programació s'hi han combinat autors clàssics, com ara L.V. Beethoven, F. List, A. Dvorak, W.A. Mozart i G. Rossini, i catalans, com per exemple el guixolenc Juli Garreta i l'empordanès Albert Cotó, amb la intenció d'oferir-los també arreu del nostre país. A més de Figueres, Perpinyà i Girona, l'Orquestra Simfònica Empordà Rosselló Llenguadoc ha visitat durant aquest temps Castelmaudary, Adge i Fontfreda, i a primers de març tenia previst reprendre la seva activitat amb la posada en escena dels *Concerts de Brandenburg* i el *Magnificat*, de J.S. Bach i al mes de maig, l'estrena a Figueres de l'òpera *Turandot*, de G. Puccini. També anirà a Aragó i a d'altres ciutats del sud-est de França, com ara Carcasona i Besiers, cosa que es fa necessària per rendibilitzar al màxim la seva feina: «Una orquestra d'aquestes característiques requereix tot un treball de muntar un programa que es tradueix amb una sèrie d'assajos i que tenen un cost econòmic important. Aquest cost es redueix si els concerts els pots fer diverses vegades».

L'Orquestra Simfònica ha nascut en el millor moment de l'Orquestra de Cambra de l'Empordà, que, ara per ara, globalitza el tant per cent més elevat d'activitats, ja que l'any passat va arribar a fer fins a 110 concerts i la Simfònica en realitzarà aquest any uns 20 o 25, xifra que representa una part no gaire considerable de la feina que repercuteix sobre la Fundació. «De les seves tres formacions, la de cambra és el vaixell insígnia perquè ja té una inèrcia i és una orquestra consolidada que genera projectes contínuament», assegura Carles Coll. Una de les característiques més importants és la seva condició professional i estable que li permet oferir un producte de qualitat capaç de competir amb qualsevol altra formació, nacional, estatal o estrangera. Fins ara, ja ha editat tres discos compactes amb obres de compositors del país: *J. Serra/X. Turull/E. Toldrà*, fet amb col·laboració de la soprano Carme Bustamante, es compon de peces d'aquests tres autors. *Montsalvatge. Música per a orquestra de corda. Integral i Valsos* recull el total de les peces de música per orquestra de corda d'aquest excel·lent compositor, entre les quals figura la que el mateix autor va dedicar a l'Orquestra de Cambra,

«*Les Tres Postals Il·luminades*»; en aquest CD hi col·laboren els solistes Jordi Codina, a la guitarra, i Jaume Francesch, al violí. I *danses vuitcentistes* és una part de la producció de les composicions ballables que els empordanesos Josep Serra i Albert Cotó van elaborar a final del segle passat i que Coll ha recopilat i ha arranjat perquè puguin ser interpretades en concert. Aquests reculls estan en la línia del repertori d'aquesta formació, que és difondre, juntament amb obres de repertori internacional, des de la música barroca fins a la contemporània, peces de compositors catalans «que en la seva immensa majoria no han estat valorades com calien». L'Orquestra de Cambra de l'Empordà té el suport de la Jove Orquestra de Cambra, que constitueix el que el mateix Carles Coll qualifica de «planter de la gran», formada per joves intèrprets becats que estan acabant la carrera o que ja n'han fet una part i que poden arribar a la formació professional. I la Simfònica permet actuar dins d'un camp en el qual la configuració de l'Orquestra de Cambra impedia accedir-hi, en complementar la secció de corda empordanesa amb els instrumentistes de vent rossellonesos. La funció de la Jove Orquestra és dotar de joves músics l'Orquestra de Cambra. Però el fet d'estar situats a Figueres planteja una dificultat afegida, que és el fet que el mercat musical és molt més reduït que el que hi pot haver a Barcelona, per exemple, perquè no hi ha tantes escoles ni conservatoris i les possibilitats de fer concerts són menors, cosa que implica que els músics han d'estar ben pagats. «Un dels objectius de l'Orquestra de Cambra de l'Empordà –exposa Coll–, i l'únic que no s'ha complert, és que es pugui fornir només de músics formats a les nostres comarques o de músics catalans. Una bona fórmula de col·laborar no només en el fet que l'orquestra tingui músics, sinó també de donar possibilitats als estudiants de música de practicar i de fer una carrera professional és que s'acostumin a un sistema de treball semblant del que trobaran quan es facin professionals. Treballen en la mateixa línia del que fa l'Orquestra de Cambra». El que es pretén és que, poc a poc, aquests joves puguin arribar a la formació o a d'altres orquestres. En l'actualitat, en l'orquestra cameral senyor tan sols hi ha tres músics de les comarques gironines i ara ja n'hi ha un que l'any passat formava part de la Jove Orquestra de Cambra de l'Empordà.

Xavier Colomer-Ribot